

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

459-oji PLENARINĖ SESIJA, 2010 M. SAUSIO 20 D. IR 21 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Vaiko priežiūros ir ugdymo

(Nuomonė savo iniciatyva)

(2010/C 339/01)

Pranešėja **Mária HERCZOG**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2009 m. liepos 14 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Vaiko priežiūros ir ugdymo

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. gruodžio 4 d. priėmė savo nuomonę.

459-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. sausio 20–21 d. (2010 m. sausio 20 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 194 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

Preambulė

Valstybės narės yra atsakingos už visų vaikų priežiūrą ir ugdymą savo šalyje. Ugdymo ir priežiūros formos skiriasi, per pastaruosius 15 metų pasikeitė ir jų pavadinimai, turinys bei tikslai. Keitėsi ir ikimokyklinės vaiko priežiūros sąvokos apibrėžtis ir formuluotė. Vaikų priežiūra ir ugdymas reiškia ne tik saugią vaiko aplinką, bet ir jam reikalingą priežiūrą ir ugdymą, suteikiant būtiną psichologinę, fizinę, socialinę ir pedagoginę paramą, kad atsiskleistų ir vystytųsi jo gebėjimai. Vaiko priežiūra ir ugdymas – tai plataus spektro paslaugos, teikiamos vaikams nuo gimimo iki

pat mokyklinio amžiaus. Popamokinė priežiūra – tai visos paslaugos, teikiamos mokyklinio amžiaus vaikams ne pamokų metu, t.y. popietėmis, savaitgaliais ir per mokyklines atostogas.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Komitetas pripažįsta Europos Komisijos ir valstybių narių pastangas plėtojant ir stiprinant aukštos kokybės, įperkamas ir prieinamas vaiko priežiūros paslaugas, įskaitant vaikų ugdymo ir priežiūros įstaigas, ir remia šias pastangas. Tačiau dar reikia daug nuveikti stengiantis užtikrinti, kad šios paslaugos būtų teikiamos visiems vaikams.

1.2 Komitetas pripažįsta visybinio ir plataus požiūrio į vaikų priežiūros klausimus svarbą, nes toks požiūris leis geriau suprasti tarpusavyje susijusias procedūras ir užtikrins visuomenės, ekonominę ir socialinę pažangą. Valstybės narės turi sudaryti galimybes pavieniams asmenims ir šeimoms rinktis, priimti sprendimus ir išdėstyti pagedavimus dėl jų vaikų priežiūros formos ir trukmės. Todėl politikais turėtų atsižvelgti į skirtingus poreikius, konkuruojančias vertybes ir interesus šiose srityse:

- vaiko interesai ⁽¹⁾,
- parama tėvams, tėvų švietimas, jų įgalinimas,
- demografiniai klausimai (įskaitant mažą gimstamumą ir visuomenės senėjimą),
- darbo rinkos poreikiai,
- švietimas ir mokymasis visą gyvenimą,
- moterų ir vyrų lygios galimybės,
- skirtumai pagal geografinį pasiskirstymą (miestai, kaimai, atokios vietovės),
- profesinio, šeiminio ir asmeninio gyvenimo derinimas,
- prieinamas, įperkamas ir aukštos kokybės vaikų ugdymas ir priežiūra
- aktyvus pilietiškumas,
- kartų solidarumas,
- kova su skurdu ir socialine atskirtimi.

1.3 Komitetas pripažįsta, kad valstybių narių šeimos politika skiriasi, todėl skiriasi ir vaiko priežiūros politika. Vis dėlto Barcelonos Europos Vadovų Tarybos išvadose ir kituose atitinkamuose ES dokumentuose užsibrėžiami gana universalūs tikslai ⁽²⁾.

1.4 Komitetas pabrėžia, kad būtina daugiau dėmesio skirti ypatingoms vaikų grupėms, visų pirma specialiuoju poreikiu turinčioms pažeidžiamiausioms vaikų grupėms (neįgaliesiems, migrantams, etninėms mažumoms, socialiai atskirtiems ir be tėvų gyvenantiems vaikams), kuriems priežiūra yra labai svarbi rengiantis mokyklai ir norint joje pasiekti gerų rezultatų. Tam prireiks papildomos paramos šių vaikų grupių tėvams.

(1) Pagal Komisijos strategiją dėl vaiko teisių strategijos kūrimo, paskelbtą 2006 m. liepos 4 d. (žr. <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12555.htm>).

(2) 2002 m. kovo mėn. Barcelonos Europos Vadovų Taryba pripažino vaikų priežiūros svarbą augimo ir lygių galimybių požiūriu ir paragino valstybes nars pašalinti kliūtis moterims dalyvauti darbo rinkoje ir, atsižvelgiant į vaikų priežiūros paslaugų poreikį bei nacionalines tokių paslaugų teikimo sistemas, iki 2010 m. suteikti priežiūrą ne mažiau kaip 90 proc. vaikų nuo trejų metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus ir ne mažiau kaip 33 proc. vaikų iki trejų metų amžiaus.

1.5 Komitetas, atsižvelgdamas į socialinę darbotvarkę ir kitus susijusius strateginius dokumentus, aukštos kokybės vaiko priežiūrą vertina kaip galimybę pagerinti gyvenimo kokybę ir padėti suderinti profesinį, šeiminių ir asmeninį gyvenimą visiems šeimos nariams, sudaryti palankesnes sąlygas moterims įsilieti į darbo rinką ir šeimai užtikrinti didesnes pajamas.

1.6 Komitetas palankiai vertina tai, kad yra įvairių vaiko priežiūros formų ir paslaugų, skirtų įvairioms amžiaus grupėms: ne tik ikimokyklinio, bet ir mokyklinio amžiaus vaikams organizuojama popamokinė bei laisvalaikio veikla ir sudaromos neformaliojo ugdymo galimybės. Prieinamos, įperkamos ir aukštos kokybės paslaugos turi būti teikiamos visiems vaikams.

1.7 Vaiko priežiūros sektorius sparčiai auga. Vis dėlto reikėtų gerinti formaliojo ir ypač neformaliojo ugdymo sistemose dirbančiųjų ir vaiko priežiūros paslaugas teikiančiųjų kvalifikaciją ir jos pripažinimą, lyčių pusiausvyrą, didinti prestižą ir atlyginimus, taip pat reikėtų jiems padėti teikti įvairesnes paslaugas atsižvelgiant į poreikių įvairovę. Kadangi tikslas – teikti ugdymo ir priežiūros paslaugas visiems vaikams, reikėtų priminti, kad būtina laikytis lankstaus, tvaraus ir jautraus požiūrio, norint kad paslaugos atitektų įvairių vaikų grupių poreikius ir teises.

1.8 Reikėtų geriau ir įvairesniais būdais tenkinti šeimų ir vaikų, gyvenančių nepalankiose ir atokiose vietovėse bei regionuose, poreikius, įtraukti į šia veiklą bendruomenę ir skirti jai valstybės paramą. Paslaugų formų įvairovė – kompleksinės paslaugos, namuose teikiamos paslaugos, pagalba tėvams ir t. t. – gali tenkinti įvairius vaikų ir jų šeimų poreikius.

1.9 Komitetas pritaria, jog reikia pripažinti, kad atsakomybė už vaiko priežiūrą tenka valstybėms narėms, o socialiniai partneriai turi prisiimti didesnius išpareigojimus gerinti visuotinio lankstaus ugdymo bei priežiūros galimybes visiems vaikams ir visas įmanomas būdais didinti šių paslaugų pasiūlą ir teigiamą poveikį. Darbdaviai gali patys teikti vaiko priežiūros paslaugas ar jas finansuoti, tuo tarpu profesinės sąjungos ir pilietinės visuomenės organizacijos gali padėti suvokti jų svarbą ir padėti atlikti jų vertinimą. Valstybės narės gali numatyti mokesťines paskatas darbdaviams, teikiantiems ugdymo ir priežiūros paslaugas vaikams.

1.10 Komiteto nuomone, laikantis bendrųjų darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros ir mokymosi visą gyvenimą principų, pasiūlymą reikėtų svarstyti plačiau, atsižvelgiant į sunkumus, susijusius su vaikų iki trejų metų ir tik pradėjusių lankyti mokyklą priežiūros poreikiais. Kaip parodė praktika, vaikų turintiems dirbantiems taikomas lankstus darbo laikas, dėl kurio iš anksto visi socialiniai partneriai susitaria, pasiteisino.

1.11 Socialiniai partneriai atlieka svarbų vaidmenį padėdami valstybėms narėms įgyvendinti vaiko ugdymo ir priežiūros politiką ir taikyti visapusią požiūrį.

2. Padėties apžvalga

2.1 Tarybos rekomendacija dėl vaikų priežiūros (92/241/EEB), kuria siekiama nustatyti kriterijus vaiko priežiūros paslaugų kokybei apibrėžti, jau 1992 m. parodė vaiko priežiūros paslaugų svarbą; vis dėlto nuo to laiko labai pasikeitė vaiko priežiūros mastai ir galimybės. 1996 m. Europos Komisijos vaiko priežiūros tinklas didžiausią dėmesį skyrė mažamečiams vaikams teikiamų paslaugų kokybės rodikliams, o ne ikimokyklinės vaiko priežiūros ir ugdymo įstaigas lankančių vaikų skaičiui ar procentinei daliai.

2.2 25 valstybių narių Europos Sąjungoje ⁽³⁾ buvo apie 30 mln. vaikų iki privalomojo mokyklinio amžiaus. Iš jų formaliojo švietimo ir priežiūros įstaigas lankė mažiau nei 25 proc. vaikų iki 3 metų ir daugiau nei 80 proc. vaikų nuo **3 metų amžiaus iki mokyklinio amžiaus**. Padėtis valstybėse narėse labai skyrėsi dėl nacionalinės politikos, tėvystės ir motinystės atostogų sistemų, tradicijų ir vertybių. Taip pat iš esmės skiriasi priežiūros formos ir kokybė bei priežiūros įstaigose praleidžiamas laikas ir dienų skaičius.

2.3 Vaiko priežiūros ir ugdymo paslaugų vystymosi etapai ES valstybėse narėse šiuo metu yra skirtingi ir toliau išlieka viena greičiausiai augančių paslaugų rinkų Europoje. Iš dalies taip yra dėl Barcelonos tikslų, tačiau norint užtikrinti galimybę visiems vaikams ir šeimoms gauti įvairių priežiūrą, atitinkančią jų socialinę padėtį ir poreikius, būtina parodyti didesnę ryžtą.

2.4 Europos Vadovų Taryba ir Europos Komisija pabrėžė, kad aukštos kokybės vaiko priežiūros paslaugų teikimas yra pagrindinis veiksnys siekiant lyčių lygybės ir didinant dirbančių moterų skaičių, ir 2002 m. tai buvo traukta į Barcelonos tikslus. Apie vaiko priežiūros paslaugų teikimą kalbama ir 2000 m. bei 2008 m. Lisabonos strategijoje. Komisijos ataskaitoje dėl Barcelonos tikslų, susijusių su ikimokyklinio amžiaus vaikų priežiūros įstaigomis, įgyvendinimo analizuojami pasiekti rezultatai ir būsimi uždaviniai šioje srityje. „Valstybės narės turėtų pašalinti kliūtis moterims dalyvauti darbo rinkoje ir, atsižvelgiant į vaikų priežiūros paslaugų poreikį bei nacionalines tokių paslaugų teikimo sistemas, iki 2010 m. suteikti priežiūrą mažiausiai 90 proc. vaikų nuo trejų metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus ir mažiausiai 33 proc.

vaikų iki trejų metų amžiaus ⁽⁴⁾“. Kai kuriose šalyse reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų įdiegtos šiam tikslui pasiekti būtinos priemonės.

2.5 Europos Komisijos komunikate dėl demografinių pokyčių nurodomi prie Europos senėjimo prisidedantys veiksniai: žemi vaisingumo rodikliai, lemiantys darbo jėgos mažėjimą, didėjantis spaudimas viešosioms išlaidoms ⁽⁵⁾. 2006 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba pabrėžė būtinybę geriau derinti profesinį ir asmeninį gyvenimą siekiant ekonomikos augimo, gerovės ir konkurencingumo ir patvirtino Europos lyčių lygybės paktą ⁽⁶⁾. Antrajame Komisijos komunikate dėl kartų solidarumo skatinimo sprendžiamas demografinių ir socialinių pokyčių klausimas, įskaitant ir galimus sunkumus finansuojant ir teikiant prekes ir paslaugas, taip pat ir vaiko priežiūrą ⁽⁷⁾.

2.6 Piliečių ir pilietinės visuomenės atstovai, su kuriais konsultavosi Komisija, išreiškė savo susirūpinimą dėl to, kad vaikų turėjimas daro gerokai didesnę neigiamą poveikį moterų darbo perspektyvoms, nei vyrų. Moterų, turinčių vaikų, užimtumas siekia tik 65 proc., o vyrų – 91,7 proc. Moterys susiduria su stereotipinio požiūrio į jų pareigas namuose ir jų tinkamumą darbui pasekmėmis ⁽⁸⁾. Dėl to gali nutikti taip, kad vis mažiau vaikų susilaukusių moterų sugrįš į darbo rinką.

2.7 Sumažinti vaikų skurdą Europoje ⁽⁹⁾ ir užtikrinti, kad visoje ES būtų įgyvendinta JTVTK ⁽¹⁰⁾ yra pagrindiniai tikslai, kadangi, kaip Komisija pabrėžia savo komunikate, tėvų skurdas ir socialinė atskirtis labai riboja vaikų galimybes pakeisti savo gyvenimą; todėl gyvybiškai svarbu nutraukti skurdo ciklą ⁽¹¹⁾.

⁽³⁾ „Vaikų priežiūra ES 2006 m.“, Eurostat/08/172. Bulgarija ir Rumunija į ES įstojo 2007 m. sausio 1 d., todėl jiems nebuvo taikomas reikalavimas rinkti šiuos duomenis.

⁽⁴⁾ „Barcelonos tikslų, susijusių su ikimokyklinio amžiaus vaikų priežiūros paslaugomis, įgyvendinimas“ COM(2008) 638, Briuselis.

⁽⁵⁾ EK „Europos demografijos ateitis - iššūkių paversti galimybe“, COM(2006) 571 galutinis.

⁽⁶⁾ Žr. 2006 m. kovo 23–24 d. Briuselio Europos Vadovų Tarybai pirmininkavusios valstybės narės išvadų II priedą http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/89013.pdf.

⁽⁷⁾ EK „Skatinti kartų solidarumą“, COM(2007) 244 galutinis.

⁽⁸⁾ Komisijos komunikatas „Piliečių ataskaita – geresnės motinystės atostogų sąlygos, skatinančios tinkamiau suderinti šeimos gyvenimą ir darbą“ (ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=611&langId=en); 2009 m. sausį Socialinės platformos parengta Bendra pozicija dėl 1996 m. birželio 3 d. Tarybos direktyvos 96/34/EB dėl Bendrojo sutarimo dėl tėvystės atostogų pakartotinio svarstymo.

⁽⁹⁾ „EK ataskaita apie vaikų skurdą ir gerovę ES. Dabartinė padėtis ir tolesni veiksmai“, Liuksemburgas, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2008 m.

⁽¹⁰⁾ Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija.

⁽¹¹⁾ EK komunikatas „ES vaiko teisių strategijos kūrimas“ COM(2006) 367 galutinis.

2.8 1986–1996 m. Komisija buvo įsteigusi tarptautinę Vaiko priežiūros tinklo grupę, kuri svarstė tris pagrindinius klausimus: paslaugos vaikams, vaiko priežiūros atostogos ir galimybės vyrams teikti vaiko priežiūros paslaugas. Tinklas išskėlė 40 tikslų, kurie sudaro ateities politikos veiksmų planą. Tai politinis ES įsipareigojimas gerinti vaiko priežiūros paslaugas ir su ja susijusius tikslus.

2.9 Atlikta nemažai tyrimų, parengta strateginių dokumentų ir analizių, kurių tikslas buvo išsiaiškinti vaikų ir šeimų poreikius ir išnagrinėti dabartines ir ateities perspektyvas⁽¹²⁾. Sprendžiant iš Europos Komisijos ir jos agentūrų dokumentų, pastaraisiais metais vaiko ugdymo ir priežiūros klausimai aptarti ir išnagrinėti įvairiais požiūriais. Šie požiūriai apima vaiko teises⁽¹³⁾, ugdymą⁽¹⁴⁾, dabartinę vaiko priežiūros paslaugų padėtį ir jų ateitį ES⁽¹⁵⁾, simpoziumo dėl būtinybės tobulinti ikimokyklinės vaiko priežiūros ir ugdymo įstaigas išvadas,⁽¹⁶⁾ pažeidžiamiausių vaikų grupių skurdo ir socialinės atskirties problemų, kurios sudaro socialinės politikos dalį, sprendimą ir mokslinius tyrimus bei projektų vertinimą⁽¹⁷⁾.

3. Bendrosios pastabos

3.1 2006 m. komunikate⁽¹⁸⁾ Komisija konstatavo, kad vaikų teisės yra ES prioritetas ir kad valstybės narės privalo laikytis JT VTK ir jos neprivalomų protokolų, taip pat Tūkstantmečio

plėtros tikslų. 2006 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba paprašė valstybių narių „imtis būtinų priemonių greitai ir pastebimai sumažinti vaikų skurdą suteikiant lygias galimybes visiems vaikams neatsižvelgiant į jų socialinę kilmę“⁽¹⁹⁾. Šios nuomonės kontekste tai reiškia, kad reikėtų visiems vaikams suteikti galimybę gauti deramas ikimokyklinio ir popamokinio ugdymo ir priežiūros paslaugas atsižvelgiant į jų vystymosi poreikius ir šeimos padėtį, naudotis prieinamų, įperkamų ir aukštos kokybės vaiko priežiūros ir ugdymo įstaigų paslaugomis ne trumpiau kaip iki 14 metų.

3.2 Vaiko priežiūros įstaigų plėtra suteikia tėvams daugiau galimybių suderinti profesinį, asmeninį ir šeiminių gyvenimą. Tai visų pirma pasakytina apie moteris, kurios, iškilus dilemai dėl vaiko priežiūros, verčiau nusprendžia atsisakyti darbo ar negali pasinaudoti tinkamesnėmis darbo sąlygomis. Tai neleidžia joms visapusiškai realizuoti savo potencialo ir apsaugoti šeimą nuo skurdo. Tai glaudžiai susiję su demografinėmis problemomis, kadangi profesinio ir šeiminių gyvenimo suderinimo klausimai lemia gimstamumo mažėjimą.

3.3 Europos teisinę bazę sudarančios priemonės draudžia lyčių diskriminaciją. Vis dėlto moterys dažniau trumpina savo darbo valandas ar ima ilgesnes atostogas, kad galėtų rūpintis vaikais. Dėl to jos gauna mažesnę atlyginimą ir mažesnę pensiją, patiria „dirbančiųjų skurdą“, ypač nepilnos ar daugiavaikės šeimos. Nors trumpesnis darbo laikas – asmeninis pasirinkimas, jis, be kita ko, gali būti susijęs su tinkamų vaiko priežiūros paslaugų stoka.

3.4 Tėvams turėtų būti suteikta galimybė lanksčiai rinktis, kada imti tėvystės atostogas ir kada jas derinti, kai įmanoma, su tinkamomis vaiko priežiūros galimybėmis. Vis dėlto šiuo klausimu reikėtų atsižvelgti ir į nacionalinę politiką, prioritetus, įmonių poreikius, socialinį spaudimą ir vaikų poreikius, o prieš taikant konkrečias priemones, būtina gerai pagalvoti apie jų pasekmes.

3.5 Visoje ES daugiau nei 6 mln. 25–49 metų amžiaus moterų teigia, kad yra priverstos nedirbti arba gali dirbti tik ne visą darbo laiką dėl šeiminių priežasčių, o daugiau nei ketvirtis jų – dėl vaiko priežiūros įstaigų trūkumo ar jų paslaugų kainų⁽²⁰⁾.

⁽¹²⁾ *Starting Strong*, OECD, 2001 m.; *Childcare services in Europe*, 2009 m.; *Families and childcare services*, Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas, 2009 m.; *Early Childhood Education and Care key lessons from research and policy makers*, NESSE, 2009 m.; *The Provision of childcare services*, lyginamasis 30 Europos šalių tyrimas, Europos Komisija, 2009 m.; *Child Poverty and well being in the EU*, Europos Komisija, 2008 m.; *Changing Childhood in a Changing Europe*, Europos socialinis fondas, 2009 m.; *Babies and Bosses*, OECD, 2007 m.; *Education Today*, OECD perspektyva, 2009 m.; *Tackling Social and Cultural Inequalities through Early Childhood Education and Care in Europe*, Eurydice, 2009 m.; *Out of school care services for school aged children*, Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas, 2007 m.; *Employment developments in childcare services for school-aged children*, Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas, 2006 m.; UNICEF Report Card 8, *The Childcare Transition*, Florencija, 2008 m.; *Early Matters*, Briuselis, 2008 m.

⁽¹³⁾ ES vaiko teisių strategijos kūrimas, 2006 m.

⁽¹⁴⁾ EK komunikatas „Europos švietimo ir mokymo sistemų veiksmingumas ir teisingumas“, COM(2006) 481 galutinis.

⁽¹⁵⁾ „Vaiko priežiūros paslaugų ateitis ES“ (*Childcare services in the EU- what future?*), Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas.

⁽¹⁶⁾ *Early matters*, ikimokyklinės vaiko priežiūros ir ugdymo įstaigų simpoziumas, 2008 m. spalio, Briuselis.

⁽¹⁷⁾ *Tackling social and cultural inequalities through early childhood education and care in Europe*, Eurydice, 2009 m.; *Early Childhood education and care – key lessons for policy makers*, NESSE, 2009 m.

⁽¹⁸⁾ „ES vaiko teisių strategijos kūrimas“, COM(2006) 367 galutinis.

⁽¹⁹⁾ Žr. Europos Vadovų Tarybai 2006 m. kovo 23–24 d. pirmininkavusios valstybės narės išvadų 72 straipsnį (nuoroda pateikta 6 išnašoje).

⁽²⁰⁾ *Childcare Services in Europe*, Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas, Dublinas, 2009 m., p. 9, www.eurofound.europa.eu.

3.6 Prieiga prie aukštos kokybės, prieinamų ir įperkamų vaiko priežiūros ir ugdymo bei popamokinės veiklos paslaugų ne tik užtikrina, kad vaikai leidžia laiką tinkamoje aplinkoje, atitinkančioje jų vystymosi poreikius, bet ir sudaro sąlygas tėvams (visų pirma moterims) dirbti. Kokybiška vaiko priežiūra turi įtakos vaikų, tėvų, šeimų ir visuomenės gyvenimo kokybei ir ateičiai.

3.7 Įvairius ES tikslus, susijusius su Lisabonos strategijos įgyvendinimu, Barselonos ir kitus tikslus, taip pat demografinės padėties, kartų solidarumo, moterų ir vyrų lygių galimybių bei geresnės profesinio ir šeiminio gyvenimo pusiausvyros strategijų tikslus iš dalies galima pasiekti sprendžiant vaiko priežiūros klausimus. Reikia dėti daugiau pastangų, norint užtikrinti, kad šios galimybės būtų grindžiamos vaiko interesais.

3.8 Sparčiai augantis paslaugų vaikams sektorius taip pat leidžia kurti vis daugiau naujų darbo vietų ne tik moterims, bet ir vyrams⁽²¹⁾, kadangi šiame sektoriuje auga išsilavinimo ir kvalifikacijos reikalavimai, didėja prestižas ir atlyginimai.

3.9 Daugelis valstybių narių parengė priemones, skirtas padėti derinti profesinį, šeiminių ir asmeninį gyvenimą. Tos priemonės atspindi skirtingus darbo rinkos poreikius valstybėse narėse ir Europos tradicijų bei kultūrų įvairovę. Plati vaiko priežiūros paslaugų pasiūla ir formų lankstumas yra platesnės koncepcijos dalis kartu su kitomis šioje srityje taikomomis priemonėmis. Tai apima socialinės aprėpties programas, lankstų darbo grafiką, vaiko priežiūros ir kitokio pobūdžio atostogas, kad būtų galima derinti šeiminių, asmeninių ir profesinį gyvenimą, atsižvelgti į vaiko teises ir taip skatinti ES šalių ekonominį ir socialinį vystymąsi.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Vaiko priežiūra ES yra sparčiai auganti ir greitai besivystanti pramonės sritis, kuriai nustatyti būtiniausi standartai. Atsižvelgti į vaiko poreikius svarbiausiais pirmaisiais jo gyvenimo metais, paslaugų teikimą vertinti kaip investiciją į rengimąsi mokyklai, geras rezultatus joje ir vėliau jaunystėje ir tolesniame gyvenime, yra santykinai nauja koncepcija, pirmiausia tarnaujanti vaiko interesams, bet taip pat reikalinga visai bendruomenei ir visuomenei⁽²²⁾.

4.2 Dar visai neseniai didžioji vaiko priežiūrai numatytų valstybės išlaidų dalis dažnai buvo skiriama vaikų grupei nuo 3 metų iki mokyklinio amžiaus, kad jie galėtų pasiręsti mokyklai. Vis dėlto investuoti reikia į jaunesnių ir mokyklinio amžiaus vaikų iki 14 metų priežiūrą. Tai reiškia ne tik geresnę priežiūrą dienos metu, kai tėvai dirba, bet ir tai, kad užsiėmimai, popamokinė veikla, ugdymo ir laisvalaikio paslaugos siūlomos visiems. Įrodyta, kad tai

labai veiksminga priemonė vaikams rengiantis suaugusiųjų gyvenimui, kadangi jie leidžia laiką saugiai ir linksmai.

4.3 Socializacija ir vertybių puoselėjimas yra pagrindiniai auklėjimo šeimoje komponentai, kuriuos papildoma formalusis ikimokyklinis ugdymas ir priežiūra. Neformaliojo ugdymo paslaugas teikia ir kiti veiklos vykdytojai: nevyriausybinės vaikų ir jaunimo organizacijos, vaikų priežiūros ir jaunimo centrai, padedantys įgyti praktinių žinių ir atliekantys svarbų vaidmenį mokymosi visą gyvenimą procese. 70 proc. mūsų žinių ir įgūdžių įgyjama per savivietę. Reikėtų pripažinti ir remti visas įmanomas ugdymo formas.

4.4 Tam tikrais konkrečiais atvejais (vaikai su negalia, migrantų vaikai, tėvai turi psichikos sveikatos problemų ir t.t.) vaiko priežiūra gali suteikti galimybę vaikams likti šeimose, o ne būti atskirtiems nuo tėvų. Įvairių vaiko priežiūros formų pasiūla yra gyvybiškai svarbi socialiniam ir ekonominiam vystymuisi, jos vaidmuo ypač svarbus nepalankiose vietovėse gyvenančioms visuomenės grupėms bei šeimoms ir nepalankioje padėtyje esančioms šeimoms, gyvenančioms palankesnėse vietovėse. Vaiko priežiūros paslaugų teikimas gali padėti išspręsti socialines, ekonomines ir sveikatos problemas, išskylančias nepalankioje padėtyje esančioms šeimoms, ir prisidėti prie atskirtų visuomenės grupių socialinės integracijos.

4.5 Atsižvelgdama į Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją⁽²³⁾, Komisija turėtų atlikti paralelinį tyrimą ir išnagrinėti pasiūlytų priemonių poveikį vaikams. Vaikai turi būti tinkamai ugdomi ir reikia užtikrinti jų asmeninę gerovę. Šiuo labai reikšmingu gyvenimo etapu nepaprastai svarbūs yra ne tik vaikų gerovė ir vaikystė. Vaikai taip pat yra ateities darbo jėga ir dėl nepakankamos priežiūros ir rūpinimosi jie gali patirti nesėkmių mokykloje ir vėliau integruodamiesi į visuomenę.

4.6 Vaiko priežiūros paslaugas tradiciškai teikia daugiausia moterys, bet būtų pageidautina siekti lyčių lygybės priimant į tokias darbo vietas didesnę vyrų skaičių ir sukurti mišrius darbo kolektyvus. Aukštos kokybės rengimas ir profesinis mokymas, kontrolė, didesnis prestižas ir didesni atlyginimai užtikrina, kad paslaugos bus teikiamos geriau ir skatinama darbo jėgos lyčių pusiausvyra.

(21) Visų pirma įgyvendinant pirmiau minėtą Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategiją.

(22) P. Reid, D. White *Out of school care services for children living in disadvantaged areas*, Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas, Liuksemburgas, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2007 m.

(23) 1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucija 44/25 priimta ir pagal 49 straipsnį 1990 m. rugsėjo 2 d. įsigaliojusi Vaiko teisių konvencija. Žr. <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

4.7 Pagal Barcelonos tikslus numatoma pasiekti, kad iki 2010 m. vaikų dienos priežiūros įstaigose bent jau 33 proc. vietų būtų mažesniems nei 3 metų vaikams ir 90 proc. – vaikams, priklausantiems grupei nuo 3 metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus. Reikia skubiai sukurti Europos platformą, kuri padėtų klasifikuoti ir gerinti šias įstaigas remiantis kokybės, lankstumo, įperkamumo ir prieinamumo principais. Išlieka klausimas, ką daryti su vaikais, kuriems trūksta vietų vaikų priežiūros įstaigos, nepaisant to, kad priežiūra yra būtina? Šiam klausimui nuodugniau spręsti ir galimiems sprendimams rasti reikia išsamesnių duomenų ir tyrimų.

4.8 Vaiko priežiūros kokybės klausimu labai mažai informacijos apie neoficialias vaiko priežiūros paslaugas, teikiamas namuose. Dauguma šių paslaugų teikėjų yra nekvalifikuoti, oficialiai

neužregistruoti ir nepatenka į pripažintas kontrolės sistemas. Šie darbuotojai nepriklauso oficialioms užimtumo struktūroms, todėl neturi jokių garantijų darbo vietoje. Valstybės narės ir vietos valdžios institucijos turi dėti visas pastangas, kad būtų užtikrinta visų priežiūros formų kokybė. Šios neoficialios vaiko priežiūros paslaugos gali kelti pavojų ir vaikams. Socialiniai partneriai turėtų reikalauti laikytis nustatytų taisyklių ir skaidrumo ne tik profesionalios vaikų priežiūros įstaigose, bet ir visais kitais priežiūros namų sąlygomis ir neoficialios priežiūros atvejais ir remti profesinį mokymą bei priežiūrą. Mokesčių paskatos turėtų padėti sukurti daugiau aukštos kokybės vaikų priežiūros įstaigų. Atsižvelgiant į tai, kad vaiko priežiūros srityje dirba daugiausia moterys, darbo sąlygų gerinimas ir kvalifikacijos kėlimas šiame sektoriuje padėtų įgyvendinti bendrą ES vaikų priežiūros strategiją ⁽²⁴⁾.

2010 m. sausio 20 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

⁽²⁴⁾ EESRK nuomonė, OL C 277, 2009 11 17, p. 102.